Ziarul unui pierde-vară

George Coșbuc

Editura Bestseller

Imagine: JPagetRFPhotos/Shutterstock.com

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Faptul zilei

Ca lacrima-i limpede cerul
Și-aproape de ziuă. Frumos
Stă-n mijlocul bolții Oierul,
Luceafăru-i gata s-apuie,
Iar Carul spre creștet se suie
   Cu oiștea-n jos.

Și doarme și apa și vântul.
Iar spaima și oștile ei
Țin mort, subt călcâie, pământul.
Și-atâta e roua ce-o plânge
Câmpia, că-n palme-o poți strânge
   Ca-n cupă s-o bei.

Pe-ncetul tăria-nflorită
Cu galben ca strugurii copți
S-albește din clipă-n clipită.
Pe culmi întunerecul piere,

Dar valea e-n neagra putere,
A umedei nopți.

Pe sus, pe pustiile zgheaburi,
Prin râpele munților suri,
Zac zmeii cu trupul de aburi,
Și ceața prin noapte-nchegată
Stă-n hainele morții-mbrăcată
Pe-albastrele păduri.

Dar vântul cel fără de pace
Începe să cânte-n brădet -
Și tot mai lumină se face;
S-albește strâmtoarea cărării,
Pe rând depărtările zării
S-apropie-ncet.

Văd clăile-n câmp, pe coline
Cunosc singuratecii ulmi,
Și-acum, la lumina ce vine,
Încep să se miște greoaie,
Făpturi purtătoare de ploaie,
Se urcă pe culmi.

Din stânga, din dreapta, din față,

Din râpi și pe-o sută de căi,
Ies dungi plutitoare de ceață
Și-n cale s-adună cărunte
Târându-se-alene spre munte
De-a lungul prin văi.

E-n flacără bolta senină,
Și fără-ntrerupere-acum
Se varsă tăcută lumină,
Se varsă grăbită, se-ntinde
Pe dealuri, pe coaste, s-aprinde
Pe șesuri, pe drum.

Și parcă străbate-o săgeată
De-a lungul câmpiilor reci -
O dungă de soare s-arată,
Și-i crește pe șesuri lucirea,
Și iată-l în toată mărirea
Puterii pe veci!

Murmurul din dealuri pătrunde
Prin văi, și din vale-n păduri;
Ca-n farmec, eu nu știu de unde
E plin de mișcare pământul,
Și cântă și codrul și vântul
Și-o mie de guri.

Ici oameni cu coasa pe umăr,
Și fete cu secerea-n brâu,
Iar gloata cea fără de număr
A celor de-o sută de neamuri
Se joacă-n arinii cu ramuri
Întinse pe râu.

Și care, și turme-n pripoare
Pe umede coaste răsar -
Sunt toate-ale tale, tu Soare!
Făptură tu dând dimineții,
Ești singur ființa vieții
Și-al lumii altar ...

Chindia

Stau acum pe-o buturugă
Și mă uit prin văi,
Nu-i mai mult decât de-o fugă
Până-n deal: și parcă-i oaste
Cum se văd în șir de coaste
Sutele de clăi.

Împrejurul meu învie
Toate câte sunt,
Ce de joc și veselie
Când e soarele la toacă!
Iată-le, sărind la joacă
Undele de vânt.

Una printre clăi s-ascunde;
Umblă pe furiș,
După ea mai multe unde, Fuge care mai de care,

Dar, cotind, gonita sare
Repede-n tufiș.

Toate-n câmp acum s-adună
Crângul răscolind
Iar frunzișul sună, sună!
Dar pe când aleargă ceata,
Iat-o, din tufiș, șireata,
Iese hohotind.

Ies, cu capul dat pe spate,
Soațele-i spre văi;
Răzvrătesc, întunecate,
Brazdele de fân, se-ncurcă
Printre spini și iarăși urcă
Coastra, printre clăi.

Și mereu așa colindă
Dealurile-ntregi.
Și-n sfârșit, când e s-o prindă
Toate cad pe ea deodată,
Din grămada-ncăierată
Nu le mai alegi.

Multe guri acum se-ngaimă,

Vălmășag nespus;
Paiele de câmp, de spaimă,
În vârtej acolo prinse
Se rotesc și joacă-mpinse,
Se ridică-n sus.

Liniștite-n urmă toate
Tac și stau pe loc.
Nu stiu, de-obosite, poate.
Ori aleg prin Ugă-Bugă
După cine să mai fugă
Într-al doilea joc.

Că-n curând încep să salte
Pe sub tei; și cern
Flori de tei din crăngi înalte.
Loc făcându-le să treacă,
Ierbi și flori pe câmp s-apleacă,
Spicele s-așternă.

Iar din tei, privind la ele,
Ispitiți de joc,
Niște pui de rândunele
Și-au uitat mâncarea-n gură:
Jocul ăsta nu-l știură!
Cerule, fă loc!

Unu-ncepe-acum să-și bată
Aripele-n vânt,
Iată-i toți acum deodată
Ciripind în zări senine:
Iar pe sus pe-acolo-i bine,
Nu ca pe pământ!

Și se-ncinge-o veselie,
Toate sar mereu,
Flori și ierburi din câmpie,
Vânt și flori și rândunele -
Vesel, de-aș putea cu ele
M-aș juca și eu!

Gâtul mierlele-ntinzându-l
Nici nu mai ajung
Să răsufle, - așa li-e gândul
La ce văd, la câte-ascultă,
Și-n uimirea lor cea multă
Șuieră-ndelung.

Veverița, de mirare,
Când e-n vârf de fag,
Când p-un ram, când pe-altul sare,
După cum mai bun e locul
Printre crengi să vadă jocul

Cel așa de drag.

Iată-i iepurii, nebunii
Coarne-n cap își pun,
Stau în două labe unii,
Alții peste cap s-aruncă,
Sturzii hohotesc pe luncă,
Și, de râs nebun,

Pitpalacu-n grâu sughiță
Iar nepoții lui
După mama cea pestriță,
Mai pestriți ca ea la pene,
Sprinteni fug prin buruiene
Doisprezece pui.

Și mereu se-ncinge jocul,
Până pe-nserat -
Și e plin de râset locul,
Plin de cântec deal și vale.
Câte-un nor drumeț pe cale,
Galben de mirat,

Stă pe loc acolo-n naltul
Cerului, privind.

Plec-apoi. Dar vine altul.
Nu știu ce gândește norul,
Dar atotstăpânitorul
Soare-n cer, zâmbind,

Ca un moș privind nepoții,
Zice: „Așa băieți!
Veseli și la joc cu toții!
Pentru asta-mi place mie
Truda mea de-o veșnicie
Să tot nasc vieți!“

Pierde-vară

Frunziș al pădurii bătrâne,
Doinești, o tovarășe-al meu!
Doinește și vântul prin grâne,
Iar apa-n izvoare murmură
Și spune tot, tot spune din gură,
Tot spune mereu.

Sub paltin aici e răcoare,
Ies umbre pe dealuri și pier,
Născute din dungi plutitoare
De nori ce-n grăbire s-adună
Pe munți, aurită cunună
La margini de cer.

Mă uit la vulturul din zare
Cum zboară puternic și lin,
Acum e cât corbul de mare,
Cât pumnul abia, cât albina,

Și-n urmă-l înghite lumina
Din largul senin.

S-aude pe coasă cum sună
Ciocanul; pe margini de râu
Poporul de pasări s-adună.
E cântec de luncă, pe creste;
Flăcăi ce cosesc, și neveste
Prin lanuri de grâu.

Iar norii-și tot schimbă făptura,
Se zbuciumă-ntr-înșii-arătări -
Își cască balaurii gura;
Văd cuiburi de pajuri măiestre,
Și roibii cei fără căpestre
Din smârcuri de mări.

Prin mare trec zmeii cu-notul;
Și, iată-l, târând un copac
Piticul cu barba cât cotul,
Ies scroafele-mării cu puii,
Și sparge-nchisorile Gruii
Bâtrânul Novac.

Văd Lupul din basme, cu laba;

Zmeoaice, și codu ce-l rod.
Pe Greul-pământului baba
Cu vraje-l ucide-ntr-o luncă,
Și uite, Cal-galben s-aruncă,
Iar zmeu-i sub pod.

Frumoasă-mi răsare-o Ileană,
Și cântă-n cosița ei flori.
Văd zânele goale-n poiană,
Scăldându-se-ascunse-n pădure,
Când vine-un voinic să le fure
Cămășile-n zori ...

Dar iată-l cu galbene plete,
Frumos, să-l ucidă de drag
La sân îndrăgitele fete -
Copilul, născut, al tăcerii,
Ce-ți vine prin liniștea serii
Și-ți șade pe prag.

Prin iarba-nspicată el vine
Ieșit de sub mucede stânci;
Tiptil se strecoară spre mine
Și capul din iarbă și-l scoate,
Dar iute s-azvârle pe coate
Și-așteaptă pe brânci.

Sosește, s-apleacă de-aproape,
Iar frunțile noastre s-ating;
O pânză eu simt pe pleoape,
Părând d-un păianjen țesută.
Și-n urmă pe ochi mă sărută,
Iar ochii-mi se sting.

Mi-e teamă să-l sperii; și-alene,
Vrând ochii de vrajă să-i scap,
Mă-ncerc să duc mâna spre gene.
El simte, ștrengarul, se-ntinde
Și mâna cu zâmbet mi-o prinde,
Mi-o pune sub cap.

Și-n palme-ascunzând obrăjiorii
Se pierde prin naltul porumb -
S-amestecă dealul și norii
Și-n noapte pământul se-ncheagă:
Simt, parcă, topindu-se-ntreagă,
Făptura-mi de plumb.

Iar vântul doinește prin grâne;
Doinește tovarășul meu,
Frunzișul pădurii bătrâne,
Iar apa din vale murmură
Și spune, tot spune din gură,

Tot spune mereu.

Moartea lui Gelu

Răzleț din oștirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Și piere.
Din rană și-ar smulge săgeata
Și n-are putere.

Pierdut-a și oaste și țară.
E noapte-n văzduhuri; și rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbește cu calul:

Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
Degeaba împrăștii tu vântul

Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pământul.

Mă chemi prin nechezuri păgâne
Și parcă zici: Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale
Și neguri se nalță din vale,
E noapte, și ziua de mâine
Ne-ajunge pe cale!

Trei suliți făcutu-și-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Și nu-mi mai simt brațul și brâul;
Tu-ți rupi cu picioarele frâul
Las, murgule, las să ne-ajungă
Pe-aicea pustiul.

De-acum tu... cât va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Și-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă.
Și-n urmă cu dinții mă prinde
Și-aruncă-mă-n groapă.

Jeleasc̆ă-mă apele Cernii!

Să-mi bubuie crivățul iernii.
Ca-n taberi al căilor tropot;
Iar veșnicul apelor șopot
Să-mi pară ca-n ceasul vecernii.
O rugă de clopot.

Și, poate, sosi-va o vreme
Când munții vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele-n praguri,
Vor trece bărbații-n șiraguri
Când bucium suna-va să cheme
Pe tineri sub steaguri.

Iar tu, de-i trăi, frățioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare,
Atunci când sosit va fi ceasul,
Abate-ți pe-aice tu pasul:
Nechează-mi, și atunci eu din groapă
Cunoaște-ți-voi glasul!

Și-armat voi ieși eu afară,
Și veseli vom trece noi iară
Prin suliți și foc înainte,
Să ție protivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de țară,
Și morții-n morminte!

El zice, și mâna și-o strânge
Pe pieptul cel umed de sânge
Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, și trist el așează
La pieptul stăpânului capul
Și astfel veghează.

Și-auzi! Ca un vânt ce clătește
Pădurea, când ploaia sosește,
Așa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare.
Iar vuietul vine, și crește,
Mai iute, mai tare.

Și iată-i, din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morții ce-și lasă mormântul;
Ies roibii cu umblet ca vântul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pământul.

Arcașii lui Arpad! În goană
Ei fug dup-oștirea dușmană.
Și, uzi de-alergare, se-ncură
Fugarii prin negura sură,
Cu frâul pe coamă, și-arcașii

Cu spăzile-n gură.

Năvalnic s-apropie pașii,
Și-n goana lor cântă arcașii,
Și-așa de sălbatic li-e cântul
Din piele de urs au vestmântul,
Și-n bărbile lor încâlcite
Se-mpiedică vântul.

Iar Gelu, auzindu-i prin zare,
De spaimă și groază tresare
El moare! Și cântă păgânii!
N-au Domn și n-au țară românii,
Și-adușii de vânturi în țară
Sunt astăzi stăpânii!

Și-n mâinile cui e scăparea?
Nu-i piept să le-nchidă cărarea?
Nu-i braț de voinic, să-i abată?
Și nu e pe lume-o săgeată
Ca-n inima gloatei lui Arpad
Adânc să străbată?

Și Gelu le judecă toate:
Se nalță proptindu-se-n coate

Și-a calului glezn-o cuprinde,
Cu grabă el arcul și-l prinde,
Și-nvârte săgeata și-o scoate
Din rană, și-o-ntinde:

Și vâjâie slaba săgeată
Cu gemetul morții deodată
Arcașii trec repezi în cale,
Și-i vuiet și-i chiot prin vale:
Ce cânt de-ngropare lui Gelu
Și-oștirilor sale!

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Și-n inima nopții s-ascunde
Departe, și-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăși de zece,
Și scade, și piere, și trece,
De data din urmă răsună
Tăcerea-mprăștiată s-adună
Și-n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută,
Stă-n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu; și trist el așează
Pe pieptul stăpânului capul
Și astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Și cade pe spate și plânge:
Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Și-n urmă cu dinții mă prinde
Și-aruncă-mă-n groapă!

Nuntă în codru

Ce mai chiu și chef prin ramuri
Se-ncinsese-atunci !
Numai frați, și veri, și neamuri
De-ar fi fost umpleau o țară!
Dar așa, că s-adunară
Și străini din lunci !

De mă-ntrebi, eu nu știu bine,
Alții poate știu —
Ce să-ntrebi calici ca mine !
Știu că lumea dintr-o dată,
S-a trezit că-i adunată
Și c-o duce-n chiu.

Că-ntr-o zi, purtând în mână
Un colac ș-un băț,
Prepelița cea bătrână
S-a pornit și-n deal și-n vale,

Și chema-ntâlnind pe cale
Lumea la ospăț.

— "Ce-i tu, soro?" — "Ce să fie?
Nuntă mare-n crâng !
N-ai văzut tu veselie
De când ești și porți un nume.
Și-am plecat trimeasă-n lume,
Oaspeții să-i strâng."

— "Dar pe mire cum îl cheamă,
Cine-i el și-al cui?"
— "N-auzișI de sturz, bag samă !
Până și-mpăratul știe."
— "Și-i bogat?" — "Ce-i pe câmpie,
Tot ce vezi, i-al lui !

Iar mireasa ! Din cosiță
Numai flori îi cad.
Mierla e. Și e pestriță,
Și gătită ca o cruce:
Cizme galbene și-aduce
Tot din Țărigrad."

— "Ei, atunci să știi, vecino,

C-am să viu și eu."
— "Păi, de bună seamă, vino !"
Tot așa, cu voie bună,
Prepelița-n sârg adună
Pe nuntași mereu.

Și s-a strâns din zare naltă
Neamu-ntraripat,
Și din crâng, și de la baltă,
Și din șesuri, de prin grâne;
Ba și vrăbii mai bătrâne,
Musafiri din sat.

Până-n noapte tot veniră
Și prin crengi au mas.
Iar în zori se răscoliră,
Și-n gorun aveau altarul —
Ia-nchinați-mi cu paharul,
Să-mi mai vie glas.

Mă-ntrebați de nun? Ei, nunul,
Soare-ntr-adevăr:
Dumnealui, mă rog, păunul !
Nună mare-a fost găița,
Stete-acasă păunița,
Că-i murise-un văr.

— "Pop-aveau?" Tu, maică sfântă !
Stai să mai vorbești?
Știi pe ciocârlan cum cântă?
Dumnezeu să-i ție firea !
A-nvățat trei veri Psaltirea
La vlădici sârbești.

Drusce-aveau o coțofană
Și-un cârstei bălțat.
Pitpalacul, nene,-n strană !
Iar cădelnița de aur
O ținea jupânul graur
Dascălu-nvățat.

Dar să vezi ! La socru mare
Zgomote din zori:
Pițigoiu-ntr-una sare,
Steag pe casă șoimul suie.
Gheunoaia bate cuie
Ca s-anine flori.

Iar prin cuhnii sfat și vorbă,
Asta s-o vedeți !
Prepelița face ciorbă,
Presurile fac friptură,
Vin sticleții și le-o fură,

Dracii de sticleți!

Șoimii repezi scot în gheare
Carnea din căldări,
Corbul cel cu ciocul tare
Dumicată-n blide-o lasă,
Cintițoii duc la masă
Rândul de mâncări.

Și, cu șorț de jupânească,
Rândunele vin
Și deretică prin casă,
Iar pe mese-așternprosoape
Și dau lavițele-aproape,
Cane-aduc cu vin.

Dar te miri tu, prin pahare
Cine le turna?
Cucul sur, că-i meșter mare
La urat și-nchinăciune,
E proroc și-ți știe spune
Tot ce-o fi și-o da.

Cântă-n cobză-acum buhaiul
Cel cu gâtul strâmb,

Mierla șuieră cu naiul,
Cu cimpoiul cântă cioara,
Pitulicea cu vioara,
Bufnița c-un drâmb.

Codobaturi iuți ca focul,
Tot bătând din cozi,
Măturară-n clipă locul
Și făcur-o bătătură,
Și ce horă mai făcură
Ca la voievozi !

Jucau sârba porumbeii,
Că e jocul lor,
Și-au luat la joc cârsteii
Pe-o rățușcă vai de mine ! —
Graurul juca pe vine,
Barza-ntr-un picior.

Numai cioara cu cimpoiul,
Tot izbind cu el,
Se bătea cu pițigoiul,
Iar sitarul dup-o ușă
Se certa c-o găinușă
Pentr-un gândăcel.

Vin de-ar fi, că cearta vine,
Astfel cum s-o zici?
Să te superi tu, creștine,
Pentru dinții scoși din gură?
Pentr-un ghiont și-o-mbrâncitură
Cheful să ți-l strici?

Și țipau de-a valma-n ramuri,
Miile de guri !
N-alegeai, străini și neamuri,
Și pe plac cânta tot insul —
Clocotea de chiu cuprinsul
Veselei păduri.

— "Tu erai?" Mă-ntrebi ca prostul !
Vorba din bătrâni:
Eu la chef ca-n marte postul.
Vinu-l beam din coji de-alună
Și-azvârleam, de voie-bună,
Cu căciula-n câni.

Ba, și-n ciur le-adusei apa,
Ca să fiu în rost,
Lemne le-am tăiat cu sapa —
Și, sărind pe-o buturugă,
Am venit la voi în fugă,

Să vă spun ce-a fost !

Zâna pădurii

—"Iar mura-ntr-adins o făcu pe pământ
Sălbatica Zân-a pădurii,
Căci ochii ei negri asemenea sunt
Cu negrele boabe-ale murii.
Iar unde e mura, sădită de ea,
Pot merge neveste și fete,
Flăcăilor însă vederea le-o ia
Și junghiuri prin cap le trimete!

Și zmeura-anume-o făcu pe pâmânt
Sălbatica Zân-a pădurii —
Obrajii ei rumeni ca zmeura sunt,
Obrajii și rumenul gurii.
Iar pe-unde sădește ea zmeură-n văi
Pot merge femeile-n pace,
Dar floarea din față le-o ia la flăcăi
Și galbeni ca faguru-i face.

Iar mușchiu sub brazi într-adins l-a lăsat
Sălbatica Zân-a pădurii,
Ca mușchiul de moale e caldul ei pat,
Acolo sub umbra răsurii,
Iar pe-unde e mușchi, e pe-acolo și ea:
Pot merge să șează copile,
Flăcăilor însă odihna le-o ia
De pier și se-ngroapă cu zile!"

—"Ei, parcă pe Zână eu nu știu s-o-nșel!
Neveste și mură să fie!
Eu stau pe potecă și-ațin frumușel
Cărarea la fete-n câmpie,
Iar când o să văd eu că Zâna mi-e rea
Și-mi fură tăria făpturii,
O prind prin păduri și-o sărut și pe ea
Pe hoața de Zân-a pădurii!"

Pace

Galbene văpăi de soare
Peste deal acum se scurg,
Și-n noptateca răcoare
Peste sat se nalță fumul,
Codrii-alene cântă-n drumul
Vântului de-amurg.

În curând o să s-aline
Truda chinului de azi.
Vei privi prin zări senine
Stelele, sclipind mărunte,
Cum încet de peste munte,
Ies de printre brazi.

Ca și ieri rotundă luna
O să ias-acum-acum,
Steag de aur pe cununa
Dealului, privind în luncă

Plopii doinitori ce-aruncă
Umbre peste drum.

Coasa va dormi și sapa
Va tăcea cântarea-n grâu.
Și-o s-auzi ca-n vis cum apa
Pe sub iaz se mai frământă,
Și privighetori cum cântă
Dincolo de rîu.

Noaptea-ntreag-o să-și murmure
Apele povestea lor—
Și ieșind de prin pădure,
Căprioarele pe creste
Vor cătá prin văi de este
Pace la izvor.

Și va fi! De sus, va face
Dătătorul de vieți
Parte tuturor de pace.
Și-o să-ți uiți și tu mâhnirea,
Suflete,-așteptând ivirea
Albei dimineți.

Hora

Era zâmbitoare,
Cântând se ducea. --
În cer era soare
Și flori pe vâlcea.

Pe lângă izvoare
Voioasă trecea. —

În cer era soare,
Și flori pe vâlcea.

Sub ulmi la răcoare
Să șeadă-i plăcea. --
În cer era soare
Și flori pe vâlcea.

Era zâmbitoare,
Cântând se ducea... --

În cer era soare,
Și flori pe vâlcea.

În zori

Supt un mal legata plută,
Se mai mișc-abia. Duios
Geme apa-n veci zbătută
Ca prin vis, sub iaz la moară.
Luna tot mai jos scoboară
Tot mai jos, mai jos.

A, apus! Și dintr-o dată
Nu mai vezi nici deal, nici drum,
Totu-n zarea-ntunecată
Și-a pierdut și loc și nume,
Nu cred c-a mai fost pe lume
Noapte ca acum.

Parcă-i mort de veacuri satul
Și trudit de-atâta clint
Doarme-adânc întunecatul
Codru-n văi, iar la răstoace

Plopii-au început să-și joace
Frunzele de-argint.

Dar din aripi bat cocoșii,
Răscolind văzduhul mut.
Albe-ntâi și tot mai roșii
Zorile și-ntind lucoarea –
Din zăvoi, privighetoarea
Iarăși a-nceput!

În miezul verii

O fâșie nesfârșită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniștea-i deplin stăpână
Peste câmpii arși de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; și nu se-ngână
Nici o boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere și-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Și cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se ivește...
Iată însă, colo-n zare,
Mișcător un punct răsare
Și tot crește.

Poate-i vrun bătut de soartă
Care-aleargă pe câmpie
Într-atâta lume moartă!
Dor îl mână, griji îl poartă,
Domnul știe!

Poți acum să-l vezi mai bine:
E femeie, o sărmană,
Strâns la piept în scutec ține
Un copil; și-n sârg ea vine,
Vine-n goană.

De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul;
Un cuptor e roșul soare,
Și cărbune sub picioare
E nisipul.

Când ajunge la fântână,

Jos pe-o pajiște săracă
Pune-odorul ei. Din mână
Saltă cumpăna bătrână
Și se pleacă.

Scârțâind, din nou ea crește.
Mama toarnă cu tot zorul
Apă-n pumni, și se grăbește
La copil și-i răcorește
Obrăjorul.

Bea apoi și ea pe fugă.
Merge iarăși după asta
La copil și-i dă să sugă;
Frânt-apoi, pe-o buturugă
Stă nevasta.

Și e liniște pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm și-arinii de pe maluri
Și căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Nici un nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;

Nici o pasăre prin zare,
Nu se mișcă-n lumea mare
Nici o frunză.

Singur vântul, colo, iată.
Adormise la răcoare
Sub o salcie plecată
Somnuros în sus el cată
Către soare.

Mai e mult! Și ca să-i fie
Scurtă vremea, până pleacă,
El se uită pe câmpie,
Fluieră și nu mai știe
Ce să facă.

Dar deodată se oprește:
Peste ochi își pune-o mână
Și zâmbind copilărește
Curios și lung privește
Spre fântână!

Povestea cântării

—"Ai poate prin lume vro țintă
De-alergi, călătorule vânt?"
—"Prin largile lumi ale zării,
Prin taina cea sfânt-a cântării
Și, singur, pe vremea-nnoptării

M-opresc pe-o colină și cânt.
Și-n urmă-mi pădurile cântă
Cu freamăt de doină, cu șoapte,
Iar uneori până-n pământ
Cu șuier de crivăț -prin noapte."

—"Dar care ți-e veșnica țintă
De-alergi, călătorule nor?"
—"Ascult și eu vântul prin vale
Cum șuieră doine de jale,
Iar dacă-mi întâmpin în cale
Tovarăși, începem în cor

Cântarea ce vântul ne-o cântă:
Cu murmur prin noaptea cu lună,
Cu vuiet de aripi în zbor
Și trăsnete-n zi de furtună."

—"Ai poate pe dealuri vro țintă
De-alergi tu, drumețe pârîu?"
—"Țin ochii la norul din zare
Să-nvăț aiurata-i cântare;
De-i pașnic, pe-ascunsa-mi cărare
Eu cânt printre lanuri de grâu:
Când noru-n văzduh se frământă
Îmi urlu de-a lungul câmpiei
În goana mea fără de frâu
Sălbatecul cânt al mâniei."

—"Tu singur ești fără de țintă,
Poete, și-n gânduri mereu?"
—"Ascult cum își freamătă cântul
Pădurea, pârîul și vântul;
E cerul al meu și pământul,
Și cânt, ca și ele, și eu.
În urmă-mi popoarele cântă
Cântări de la mine-nvățate:
Și tot ce e-n sufletul meu
E-n sufletul lumii mirate".

Pe Tâmpa

Un nor ivit de cătr-apus
Se urcă-n sus
Plutind încet spre miazănoapte
Iar umbra lui prin văi căzând
Acum întunecă pe rând
Livezi și vii și grâne coapte.

Văd drumuri albe-n zări senine,
La margini munți, mai jos coline
Și, ca pe-o pânză zugrăvit,
Orașu-n vale-adânc sub mine.
E pace-n cer și pe pământ;
Abia nestătătorul vânt
Venit de peste munți, de-aiurea,
Tot spune ce din veci a spus—
Și până-n văi, de-aici de sus,
Se zbate-ncet doinind pădurea.

Pastel

Prin vișini vântul în grădină
Cătând culcuș mai bate-abia
Din aripi, și-n curând s-alină,
Iar roșul mac închide floarea,
Din ochi clipește-ncet cicoarea
Și-adoarme-apoi și ea.

Eu cred c-a obosit pădurea,
Căci ziua-ntreag-a tot cântat
Și tace-acum gândind aiurea.
Sub dealuri amurgește zarea,
Se-ntunecă prin văi cărarea
Și-i umbră peste sat.

Peste culmi încet amurgul moare
Și-ntors cu fața către-apus
Dă semne nopții din ponoare.
Ea-mbracă haine-ntunecate

Și liniștit din aripi bate
Plutind tăcută-n sus.

Tăciunii-n vatră dau lumină;
Pe drumul de drumeți sărac
Mai vezi fugind câte-o vecină
Să ceară cu-mprumut jaratec;
Grăbit, dă roate, singuratec,
Tăcutul liliac.

Și tot mai noapte-apoi se face,
Păduri și ape-adorm acum;
Din cer scoboar-adânca pace.
Ici-colo vrun zăvor mai sună -
Începe-a se zări de lună
Și-i liniște pe drum.

Copiii dorm, visându-și jocul.
Mai toarce mama. În curând,
Pe vatră ea-nvălește focul,
Încuie ușile la tindă,
Se culc-apoi. Iar cariu-n grindă
S-aude-acum rozând.

Blestemul trădării

Cu sfărâmate catapulturi
Turnul muced stă-nclinat,
Iar în poartă surii vulturi
Frântă-și au de mult aripa,
Stând să cadă-n toată clipa
Peste pragul fulgerat.

Însă-n veci vor sta la poartă,
Că-i din cer blestem de veci.
Noaptea-nvie-o oaste moartă,
Și-i de coifuri valea plină
Fă o cruce și te-nchină.
Călătorule, când treci.

Noaptea din ruini răsare
Tot castelul, precum fu.
Șanț și ziduri de-apărare,
Turnuri albe cresc deodată,

O cetate-nfricoșată
Unde-Agripa cuib avu.

Iar din văi un prinț se suie
Alb de arme, spre castel;
E tăcere-n cetățuie,
Dar stafiile pe coaste
Repezi vin, o-ntreagă oaste,
Toți ai prințului cu el.

Lupi ce cască largul gurii
Au pe coif, și parc-au strâns
Toate fiarele pădurii.
Sunt de-acei ce-au stat în cale,
Varro tu, oștirii tale
Și-au făcut pe-August de-a plâns.

Când ajunge la cetate
Albul prinț al celor morți
De trei ori cu pumnul bate
Repede-n arama porții
Scări aduc în grabă morții,
Cu berbecii bat în porți.

Și-auzind cum vin barbarii,

Ușa tainiții-o deschid
Și tresar legionarii;
Ei din bărbi, din păr, cu mâna
Iuți își scutură țărâna,
Ies, aleargă, sar pe zid.

Sub un râu de creste roșii
Albe coifuri strălucesc,
Și-n amestec furioșii
Respingând pe cei de-afară
Cad și mor, se nalță iară,
Rane fac și le primesc.

Zăngăt însă n-are-arama
Când se bate scut de scut,
Tuba nu-și cunoaște gama:
Fără zuzăt lancea zboară,
Iar al spăzii-oțel doboară
Cald și strălucind, dar mut.

Pe deasupra lor cu spaimă
Luna se ascunde-n nor,
Glas de bufnițe se-ngaimă
Și, cu aripi speriete,
Lilieci zburând în cete
Se izbesc de coiful lor.

De-ați avea voi pace-odată,
Voi ce vă luptați mereu!
Pacea însă nu vi-i dată,
Ca să știți în veșnicie
Dreapta Domnului mânie
Și că-i unul Dumnezeu!

Cei trădați, ei dorm în pace!
Vouă-al morții dătător
Partea asta nu vi-o face!
Voi când ați văzut pe-o seamă
Că pe Crist cel mort îl cheamă
Martor al jurării lor.

În nedreapta voastră ură
Vrând să-i pierdeți, ați făcut
Cu barbarii-o legătură.
Și-au venit pe-ascuns barbarii
Și-au pierit legionarii
Câți pe Crist l-au cunoscut.

Noapte-a a fost. Pe zid creștinii
Se luptau pentru-mpărat:
Voi îns-ați deschis, hainii,
Toate porțile cetății
Dreapta cumpăn-a Dreptății

Iat-acum s-a răzbunat.

Cei trădați, ei în morminte
Dorm în pace. Însă voi
Vă luptați și-acu-nainte
Cu oștirile chemate
Și de-a pururi vă veți bate
Până-n ziua cea de-apoi.

Astfel parcă-ntruna plânge
Turnul obosit și el
De-a vedea tot morți și sânge.
Căci de veacuri vede-ntruna
Noaptea cum aduc furtuna
Morții-aceștia din castel.

Iar când ziua se revarsă,
Pier și ziduri și cohorți,
Ruinată-n deal și arsă
Stă cetatea tristă-n soare
Dar în noaptea următoare
Vin din nou aceiași morți.

Pe munte

Fugiți cu turma repede spre văi!
Pe culme-aleargă duhul răzbunării
Grozavul vânt se zbate-n largul zării
Și norii-mbracă haină de văpăi.

Sosește-acum! cu ochiul cât cuprinzi
Furtuna-n sârg scoboară-n jos pe coaste,
Și-n urma ei se-ntinde neagra oaste
Și urlă-n cor: Tu fulgere, s-aprinzi,

Tu nor, să-ntuneci; vânte, tu să-mprăștii!
Un brad se face țăndări, cel mai nalt:
Și prins de vârf, au smuls pe celălalt
Purtându-l roată-n largul chip al prăștii.

Pe sus se-ntinde-amestecul nespus,
Și Duh în Duh prin aer se frământă,
Iar grindina-n văzduh cumplit își cântă

Cântarea ei de-oțel, căzând de sus,

Pe codrul larg ce-n urlete se-ndoaie,
Și sare iar la loc apoi mugind.
Deodată stă. Și iată-l, răpăind
Potop din cer turnatul râu de ploaie.

Se rupe cerul, cade-acum! S-a rupt.
Sporite neguri hrană dau pieririi,
De-a valma geme-ntreg cuprinsul firii,
Și nu mai știi ce-i sus și dedesubt.

Acum nici Dumnezeu nimic nu poate.
Degeaba-ntind ei mâinile și cer
În negrul iad, și unul până-n cer,
Vârteju-i domn, el singur domn a toate.

Apoi vezi...

– „Câte fete mândre-n sat
Toate țin cu tine" -
Zic și eu! Și nu-i păcat,
Ele știu mai bine.
Când încep și eu să joc
Intră junghiu-n fete
Și s-opresc drumeții-n loc:
– „Ăsta-i joc, băiete!"
Voi săriți ca un ileu,
Ici e șes, ici groapă -
Apoi vezi! Frumoasa, eu,
Voi, pe câte-o schioapă.

Iar la plug de-oi vrea, apoi,
Să mă las pe coarne,
Brazda mea nici patru boi
Nu pot s-o răstoarne.
Eu din umeri scot un car
Până-n dealul mare,

Mut o piatră de hotar...
Ce vi-e de mirare?
Vouă și-un butuc vi-e greu,
Eu ridic o bârnă -
Apoi vezi! Pe mândra eu,
Voi, pe câte-o cârnă!

Beau și eu, și joc, și-arăt
Că mi-e lumea dragă,
Dar ca voi eu nu mă-mbăt
Săptămâna-ntreagă.
Ce-mi tot cânți de boi și bani?
I-am găsit eu gata?
N-aveam cas-acu cinci ani,
Și-a făcut-o tata?
Palmele, că-mi ard mereu,
Capul, că mi-e moară -
Apoi vezi! Pe mândra eu -
Voi, pe câte-o chioară!

Andromahe

Iată-i chiotind în cînturi,
Cupe-ncununînd cu vin;
Flota cu sprijin de vînturi
Vîjîie sub cer senin —
O, nu fierbi, adînc al mării,
Și furtuni tu nu stîrnești
Ca s-azvîrli îndepărtării
Rămășițele grecești;
Zeus, nu zgudui tu rotundul
Cerului cu foc etern,
Ca să-i vînturi în afundul
Nopții veșnice-n Infern!

De-am putut scăpa de săbii,
Flăcări ne-au încins pe loc;
Robi ajuns-am pe corăbii,
De-am putut scăpa de foc!
Vai, și de-au scăpat o seamă
De robie, unde sunt?

Chinul ăsta cum se cheamă,
Cînd de viu ești în mormînt
Rătăcind printre ruine,
Troia moart-o vor vedea,
Și le-ar fi cu mult mai bine
Dac-ar fi pierit sub ea!

Dar și-atît e mîngîiere,
Cu iubiții tăi să fii
La un loc și-ntr-o durere;
Și e dulce gînd să știi
Că cenușa ta udată
De vrun binefăcător
Va zăcea amestecată
Vecinic cu cenușa lor!
Însă noi, pe mări, robite
Urgisiților ahei,
Noi ne ducem risipite
Prin pămînturi fără zei!

Tu mi-ai prevăzut mormîntul,
Tu Casandra,și-ai tăcut?
Nimeni nu-ți credea cuvîntul,
Însă eu l-aș fi crezut!
Astăzi n-aș pluti spre Ftia ,
Îndurînd potop de-ocări;

Noi n-am suferi robia
Celei mai mișele țări!
Eu prin Skyros, tu-n Micene
Roab-a regelui să gemi —
Țara unde cresc Helene
Și se nasc Neoptolemi!

Plînge tînguita gloată,
Plîng și eu privind la ea:
Ah, din lumea asta toată
Eu am partea cea mai rea!
Îl urăsc, și el, turbatul,
Nemilos cu mine nu-i;
Cel ce mi-a ucis bărbatul
Azi mă are-n voia lui!
Întunerec mă-mpresoară,
Mîinile pe cînd îmi frîng,
Și vedenii-n jur îmi zboară
Și-mprejuru-mi toate plîng

Plîng lopețile, și plînge
Marea cu murmur amar —
Iată-l, gol și plin de sînge,
Hector, și-i tîrît de car.
Risipită-n vînt viața
Strop de strop din el s-a stors,

Și, murind, strivit, cu fața
Bietul e spre Troia-ntors.
De fiori încremenește
Largul apelor adînci,
Și de vaiet lung vuiește
Golul mucedelor stînci!

Și mă-ntorc... și mi s-arată
Sîngele-mproșcat pe zid,
Și, gemînd cutremurată,
Lumea ochilor mi-o-nchid.
Nici o milă n-au mișeii!
De-un copil nepriceput
Tremurau pierduți aheii
Și-Agamemnon s-a temut.
O, și sunt viteji! și tată
Au pe Phoebus! Cum te mint
Și tu nu-i stîrpești odată,
Mîndre zeu cu arc de-argint!

Iar prin noapte, cînd, pe puntea
Tigrului, eu de dureri
Îmi îngrop în palme fruntea,
Vine-ncet printre străjeri
Hector aducînd de mînă
Pe copil, frumos și blînd;

Glasul apelor se-ngînă,
Pînzele vuiesc gemînd:
Și pe cînd la piept ne strîngem,
Plînge tată și copil,
Și tustrei prin noapte plîngem —-
Evoe,-n Infern, Ahil!

O, dolopi, și v-amăgește
Gîndul că, rîzînd de sorți,
Azi prin mine se-njosește
Cel mai vrednic dintre morți!
Că din cercul nemuririi
Smuls ieși-va, voi păgîni,
Cel ce v-azvîrli pieririi
Pe la Xantus, ca pe cîni?
Iar tu crezi că-i trecătoare
Jalea mea pe care-o gem?
Că mă vei călca-n picioare,
Barbare Neoptolem?

Blestemată fie țara
Care v-a născut pe toți!
Ura lumilor și-ocara
Moșteniți-o la nepoți!
Iar pe tine-n rînd cu orbii
Foamea poartă-te prin uși,

De pe cîmpi adune-ți corbii
Oasele-n scîrbos culcuș;
Și murind, de-i vrea cu mîna
Să-ți aduni pe-obraz nisip,
Sa se zvîrcole țărîna
Îngrozită de-al tău chip!

Și-n tesalicele maluri
Rîuri milostive sunt
Ca-n rostogolite valuri
Să dea omului mormînt!
Și greceasca spadă scurmă
Pieptul, ca și orice fier,
Curge de pe-a dînsei urmă
Sîngele din cei ce pier.
Și-ori și-n care țări silită
Să trăiesc, se va afla
Vrun pămînt care să-nghită,
Hectore, pe-aleasa ta!

Murind

Pe creștet de dealuri e soare,
Dar umbre-ale nopții prin văi,
Și-n umeda nopții răcoare
Soldatul, departe de-ai săi,
Se zbate, și geme, și moare.

Îi sîngeră pieptul de-arsură.
Iar apa se zbuciumă rar
Devale, și-alene murmură —
Ah, umed un deget măcar
Să-l puie pe vînăta gură !

Dar trupu-i e frînt de prin cruce.
Voind să se nalțe puțin,
De-aseară se-ncearcă s-apuce
Cu mînile-o creangă de spin.

El vede părîul ! Măsoară

Cu ochii, trei palme de drum.
Așa de cînește să moară !
Se-ntunecă văile-acum,
Iar noaptea grăbită scoboară.

El parcă stă-n noapte la pîndă,
Puțin rădicat pînă-n brîu;
Și-i galben de-atîta osîndă,
Cu ochii țintiți spre părîu,
Scrîșnind ca o fiară flămîndă.

S-astîmpără-n urmă și ține
Pe inimă pumnu-ncleștat.
Apoi cu răsufluri puține,
Simțindu-și tot trupu-nghețat,
Își trage mantaua pe sine.

O-ntinde cu dinții și geme,
Iar gura-i șoptește duios.
Eu nu știu, sunt rugi ori blesteme,
Dar știu c-a pierit fără vreme
Flăcăul voinic și frumos.

Că iată-l scăldat în sudoare,
Și-acum e tăcere prin văi.

El nici nu mai simte ce-l doare
Și nici nu mai strigă pe-ai săi,
Nu plînge, nu geme. El moare.

Se-ncinge cu aur cununa
Pădurii de brad de pe culmi,
Doinește și vîntul într-una
Cîntînd somnoroșilor ulmi,
Străbate prin vale-acu luna.

Ea vede pe mortul din vale
Și trece tăcută, pe sus.
Ce roșie-a fost, și pe cale
Ce albă se face spre-apus.
De jale pesemne, de jale !

(1899)

Strigoiul

Acum tu poți s-o-ntrebi, că n-ar răspunde.
Punîndu-și pe genunchi uitatul fus,
Pe-un scaun vechi, în fața vetrei scunde
Privește-n foc, și Domnul știe pe-unde
E gîndul mamei dus.

E singură pe lume, și pierdută.
Bărbatul ei, sunt ani de cînd a dat
Pe Bistrița-n Vîrtej, mînînd o plută.
Rămase-așa de Dumnezeu bătută
Să toarcă biata-n sat.

Și-acum de-abia s-a-nchis mormîntul bine
Pe singuru-i copil ajuns flăcău,
Și-au și-nceput cu șoapte-ntre vecine —
N-au pe-altu-n sat ? Dar cine știe, cine ?
De ce-ar vorbi de rău ?!

Ea-i vede-n colț mormîntul sur, iar șirul
De plopi înalți se zbuciumă cîntînd,
Și-i plin de-un vuiet jalnic cimitirul —
Tresare-acum. Ea dă să-și toarcă firul,
Și-l uită în curînd.

Deodată-ntoarce capul fulgerată
Spre prag. Dar nu-i nimic. I s-a părut
Că sună clanța ca din mîni purtată.
Se-ntoarce spre fereastr-apoi, deodată,
Dar geamul e tăcut.

Se uită lung la geam. E noapte-afară»
Și lună-n cer ca ziua. Și-i tîrziu.
Se uită-n jur prin colțuri, spre cămară...
Și-apoi se-ntoarce-ncet spre ușă iară —
Tăcere și pustiu.

Se scutură, cu frig, pe scaun mama
Și-nchide ochii strîns, și stă pe loc.
A fost icoana-n colț, pocnise rama.
Ea-și șterge ochii umezi cu năframa
Și iar privește-n foc.

Dar iată pe mormînt lumini s-arată.

Cum stau țintiți spre om, de prin strîmtori
Doi ochi de lupi prin noapte-ntunecată,
Așa doi ochi de foc spre cruce cată
Și stau nemișcători.

Motan zbîrlit cu spete-ngîrbovite
Stă-n culme de mormînt, venit din iad :
Dar crucea nu-l înfruntă ! Și topite
Se sting încet luminile-ndrăcite
Și-n hăul nopții cad.

Pe scaun a-nghețat acum bătrîna,
Căci tot mai mult se zbate pe mormînt
Și saltă zbuciumată-n sus țărîna,
Părea că din adînc o zvîrl cu mîna —
Ferească Unul sfînt!

S-aud horcăituri de om ce moare
Străpuns de cel ce-i sta-n genunchi pe piept,
Răsare-un cap cu plete zburătoare,
Un piept, și-un'om, și iată-l în picioare
Stă-n zarea lunei drept.

Cum gîlgîie la vaduri apa-n gîrle,

Gîngave vorbe rari din gura-i ies,
îi joacă șerpi în sîn, în păr șopîrle,
Iar pieptu-i răsuflînd, bolnav s-azvîrle
Mai tare și mai des.

Tîrîndu-și giulgiul alb spre gard se duce.
Iar roșii-i ochi ca două flăcări ard.
întinde-un braț Spre par ca să-l apuce,
Punînd piciorul stîng pe-o cruce
El sare peste gard.

Nici pașii nu-i sunară pe morminte,
Nici umbră-n urma lui nu s-a văzut,
Ca surul nor de fum trecu-nainte —
Sub gard s-aud oftări, s-aud cuvinte
Și plînge-un glas gemut.

Se zbate-n chin drăcesc, el varsă pară.
își smulge giulgiul putred de pe trup,
Se pleacă-n patru brînci în chip de fiară,
S-azvîrle peste cap, și-n urmă iară,
Păziți-vă că-i lup !

Și bate-n fălci, să muște și s-omoare,
Iar spume verzi îi picură fierbinți

Din gura cu gingii sîngerătoare,
Pămînt împrăștie-n urmă-i, din picioare,
Și mîrîie-ntre dinți.

Cu labele pe giulgi, el îl sfâșie,
Și-n gură-l ia și-l scutură prin vînt.
Turbat el roade-n dinți cîte-o fîșie,
Frămîntă-n loc pămîntu-n vrășmășie
Și mușcă din pămînt.

Îl vezi ? Pe după gard în goană vine
Și iese-n drum; spre sat alearg-acum,
Iar coada ridicată-n sus o ține —
De ești pe drum, dă-n lături, tu creștine,
Să nu te afle-n drum!

Acum e la răscruci și stă și scurma
Și-adurmecă pămîntul într-un loc —
Suflarea bietei mame-acum se curmă,
Că n-află-ntoarsă lupul nici o urmă.
Și-aleargă val de foc.

El intră-n sat, ia drumul peste vale.
încep să urle-a moarte cîinii-n sat
Și fug spre uși de tinzi, ferind din cale;

în turn, în clopot limba url-a jale
Un dang înfiorat.

Creștinii cîți nu dorm cu spaimă cheamă
Pe Maica lui Christos și-aprind grăbit
Tămîie și-usturoi pe-un vas de-aramă.
Ea singură-n căscioară, biata mamă.
Stă chip înmărmurit.

Ea-l vede cum despică-n două satul ;
E creț la păr și nalt cît un vițel,
învîrte ochi de flacără, turbatul,
Și-i iute-n mers și-i negru ca păcatul
Că-i duhul rău în el.

Ea nici nu-nchide ochii să nu-l vază,
Nu tremură de el, nu-și face cruci.
Căzu icoana-n colț. Putea să cadă !
Strigoiul e aici, el e-n ogradă,
Sărit peste uluci.

Acum la ușa tinzii, iar zăvorul
S-aruncă singur, zgomotînd din loc.
E-n tindă. E în prag. A pus piciorul
în cas-acum. A-ntrat ucigătorul.

Dar ea se uită-n foc.

Cu ochii fioroși privește-o clipă
La ea și-nvîrtejit s-azvîrle-apoi,
Cu dinții-i prinde-a poalelor aripă —
Ea sare-atunci nebună-n'sus și țipă:
— „Săriți că e strigoi".

Atît a fost. Nici alt cuvînt, nici luptă ;
Căci nimeni din vecini n-o auzi.
Dar moartă o găsiră-n zori, și suptă,
Și-n jurul ei bucăți de haină rupta,
Creștinii-a doua zi

Crăciunul în tabără

(Pe Cîmpia Smîrdanului, 1877)

Și-acei ce de-a pururi au glume,
Azi tremură muți și-nghețați
În jalea cea fără de nume;
Pustii ei simt, și-aruncați
Departe la margini de lume.

Iar codru-ngropat e-n zăpadă;
Nu-i ușă, nu-i cale, nu-i loc.
În haine ca-n zi de paradă,
Țin pînea-nghețată la foc,
Stînd unul într-altul grămadă.

E freamăt în zare: e tunul,
Ori cîntec de clopot din sat?
Crăciunul e astăzi, Crăciunul.
Flăcăii țin capul plecat,

Și plînge-necat cîte unul...

Ard vesele flăcări pe vatră;
Și-ai casei, la masă, gătiți.
Vin oaspeți, și canele latră;
Le ies înainte grăbiți
Ai casei pe pragul de piatră.

Iar pînea pe masă, vecină,
Pe neted-întinsul ștergar,
Cu vinul din oala cea plină;
Și însuși bunicul, cel rar
La vorbe, azi rîde și-nchină.

Cu cîrpa la spate legată
Nevasta se-nvîrte, avînd
Spre toți cîte-o vorbă-mbunată
Și, locuri pe laviți făcînd,
E suflet și inima toată.

Din leagăn îi bîlbîie-odorul,
Se luptă din mîni și e-n zor
Să-și ducă la gură piciorul,
Afară e soare sub nor,
Dar haină de aur e norul.

Și-i hohot de rîset în stradă,
Și însuși bunicul acum
Se-ndoaie spre geamuri să vadă
Amestecul vesel din drum
Și lupta cu plumbi de zăpadă:

O ceată mai mare de fete
Au prins de flăcăi, mai puțini.
Și-aprinsă e lupta-ntre cete,
Și toți de zăpadă sunt plini
Și-n gura și-n sînuri și-n plete...

Și-aici, în pierduta cîmpie,
Sunt ninse cărările-acum,
Se zbuciumă vîntu-n mînie,
Iar corbii-n pribeagul lor drum
Dau roate prin zarea pustie...

(1900)

Lumânărica

Râd cu toții! Singur mortul
Tace-așa pe loc.
Vine-o fată, pune ortul
Mortului pe piept, sub cruce,
O sărută și se duce
Să se-nșire-n joc.

Patruzeci de mâni așteaptă
Focul călător:
Ce primește mâna dreaptă
Cealaltă mână-alungă -
Vezi abia o roșie dungă
Dintr-un punct în zbor.

Dar zburând, slăbește focul
Aripile-i scad,
Se-nguntește-ntruna locul
Până n-o să mai rămână:

Cui i se va stinge-n mână
Țandăra de bord?

Dar ea zboară, zboară-n pace.
Grabnic într-un glas
Colo-n colț: - "Ei, na-ți-o, drace!"
Și-ntr-aceeași clipă unul
Mai din dos: - "Ei, vezi nebunul,
Mi-o zvârlit-o-n nas."

- "Petre, tu? Hai, scoate banul
Sună-l să-l vedem.
Ce-ai tu, Petre, cu tărâmul?"
- "O să-mi fie naș, cumetre."
- "Las' că știm! Ești vrednic, Petre,
Vrednic să te bem."

Sună banul pe comoară -
Și din nou la gard
Zboară, tot mai mică, zboară
Ca un fulg lumânărica,
Multe, multe mâni, de frica
Stingerii, se ard.

Sfârâiesc făclii aprinse

Lângă mort acum.
Numai gâturi vezi întinse,
Numai ochi pierduți cu firea,
Stând țințI în urmărirea
Flăcării de drum.

Iat-o, nu-i! așa-i de slabă:
Dar deodată ce-i?
Nu știu care drac de babă,
Stând pe vatră sus, ca țapul
Ca să vadă peste capul
Altora femei.

S-a plecat prea mult, să vadă
Și, deodată, hu!
Și nu singură să cadă,
A mai tras cu ea vro două -
Ce să vă mai spun eu vouă
Hohotul ce fu!

Haid'! S-a stins lumânărica.
Zarvă-ntre femei:
- "Aoleu, e la Florica!"
- "Nu-i la ea; e la Ileana."
Iar flăcăii trag cu geana,
Râd apoi și ei.

Râd cei moși cu albe plete,
Iar Ileana-i foc.
Hohotește-un stol de fete,
Iar nevestele s-adună;
- "Vino, fă, nu fi nebună,
Vezi că-i numai joc."

Și cum stă proptit în coate,
Unul din bătrâni,-
Cel mai mare domn pe toate,
Până și pe-un fir de sare,
Dacă dă cel sfânt și-l are,-
Ia nuiaua-n mâni:

- "Haid', și de ți-or pune fato,
Brațul după gât,
O să-i răspopesc, că iat-o!
Am porunci de la vlădică:
Cine nu mi-o ști de frică
Nu mi-o ști, și-atât!..."

De-aș putea eu spune fostul
Cum a fost întreg,
Meșter, neică, mi-ar fi rostul!
Poate-aș isprăvi pe gheme
Până mâni cam pe-astă vreme,

Ei, dar nu mă leg!

Dintr-o vorbă hohot iese,
Hohot dintr-un semn,
Stau urcați acum pe mese,
Pe cuptor, pe unde-apucă
Și nevrând găsesc s-aducă
Râsului îndemn.

Singur mortu-n sfânta-i pace
Doarme somnul lui -
Să te miri de el că tace!
Iar lumânărica zboară,
Râde-n drumul ei ușoară,
Iat-o iar că nu-i.

Las' să doarmă-n pace mortul,
Om fără noroc!
Vine-o fată, pune ortul
Mortului pe piept, sub cruce:
O sărută și se duce
Să se-nșire-n joc.

(1902)

Regele Pontului

Aproape de strîmbele maluri
Corabia-n fugă trecea,
Cîntau despicatele valuri,
Cîntau și matrozii pe ea.

Iar noaptea și marea-mpreună
Făceau armonie deplin —
Pe ape lucire de lună
Și pace-n văzduhul senin.

Trezit de puterea cîntării,
Aude, tresare prin somn
Din groapă-i, pe marginea mării,
Puternicul Schiției domn.

Încet se ridică-ntr-o mînă,
Se uită pe mare mirat;
Cărunta lui barbă bătrînă

Îi umple tot pieptul cel lat.

Furtunile mării grozave
Urlat-au, cu trăsnet trecînd,
Și valuri, și bîrne de nave
Trosnit-au pe groapă-i căzînd,

Și neamuri străine trecură
Pe-acolo, cu vuiete mari:
Pe groapa lui corturi făcură
Și-altare drumeții barbari.

El însă-ntre dune pierdute
Somn fără curmare și greu
Dormit-a ! de treizeci de sute
De ani el dormit-a mereu !

Și-acum îl deșteapt-o cîntare,
Un plînset de glasuri ce pier.
Se uită de-a lungul pe mare
LA navă, la maluri, la cer,

La lună cum albă străluce,
Și-i pare că n-o mai văzu,
Și-i pare c-aminte-și aduce

De-o lume uitată, ce fu.

O rază din vremile-apuse
E cîntecul celor ce trec:
Odată și dînsu-l știuse,
Copil al pămîntului grec.

Și vesel, ca valul și vîntul,
Cîntîndu-l, pe mare-a trecut,
Uitatu-l-a însă-n pămîntul
Acelor ce domn l-au făcut !

De ce și-a pierdut el viața
Cu taberi pe șesuri, cu oști?
Eu, mare,-ți cunosc ție fața,
Tu, mare, tu nu mă cunoști !

De ce-a alergat el prin lume
Cătînd și mărire și-averi?
Lăsat-a prin veacuri vrun nume?
Și parc-au fost toate ca ieri !

Copil el să fie-acum iarăși
Pe ionice maluri, sărac,
S-alerge cu dragii tovarăși,

Să vînture lumea pe plac !

Dar nava se duce, se duce
Dincolo de-albastru-orizont,
Tot Pontul de lună străluce
Și-un rege se plînge pe Pont.

(1902)